

til den anden Side, er den Usikkerhed, som er tilstede i den hele Opfattelse af, hvad Mennesket er i Stand til at udrette ved sin absolute frie Villie, og hvad han maa udrette, fordi der er en Skæbne, som behersker ethvert enkelt Individ. Det, som fra disse to forskjellige Betragtninger til en given Tid kan tilveiebringes, kan man ikke tvinge til at hvile paa et reent videnskabeligt Omraade, men det maa man tage, som man tager — tillad mig at bruge en Vignelse — Rægens Recept. Rægevidenskaben staaer ligeoverfor det menneskelige Rægens Sygdomme, som Retsvidenskaben staaer ligeoverfor Samfundets moraliske Sygdomme; det er den samme Art Betragtninger, der leder begge. Rægen er stillet som Lovgiver og Dommer ligeoverfor enhver Syg, og efter den Lov og Dom, han paa een Gang sælber, skriver han sin Recept. Dommeren faaer en Recept leveret, og efter den skal han skrive sin Dom; det er den væsentlige Forskiel, der er mellem dem. Medicinen er et langt Skridt forud for Retsvidenskaben; thi den er kommen saa vidt, at den selv er nær ved at anerkjende Homøopathien som en væsentlig Deel af den medicinske Videnskab, og Quaksalveriet forfølges efterhaanden i Grunden kun af Laugsnid. I begge disse to Ting ligger Bevist for, at Medicinen har gjort et umaadeligt Fremskridt i Selverkjendelse; den veed, at den veed kun Lidt. Hvad Retsvidenskaben derimod angaaer, da er den ikke kommen videre, end at den troer, den veed Meget; naar den først har gjort det store Skridt at erkjende, at den veed kun Lidt, er det muligt, at der kan komme et andet Forhold frem mellem Forbryderen og Samfundet; men indtil den Tid maae vi mildt og venligt tage Recepten saa god, som den til en given Tid er, thi de smaa Forandringer deri hænge ikke sammen med den rene og klare Bevidsthed, og endnu mindre med det, der skulde være tilstede for at afgjøre Sagen, nemlig det virkelige Experiment. Der findes ikke i denne Sal, og jeg tør sige intetsteds i hele Verden, en Mand, der kan sige, hvorvidt en Straf har affrækket Forbryderen, hvorvidt en Straf i visse Aar har forbedret ham, eller hvorvidt den i det Hele har virket paa det enkelte Individ, som den raante, og saalænge Ingen kan sige dette, kan

der kun gives ubestemte til Tiden og efter Omstændighederne affattede Regler, som kaldes Love og skulle følges. Bevist for den Usikkerhed, der er tilstede i dette Punkt, ligger i selve den foreliggende Lov. Den har ikke vovet sig til at sige: For den og den Forbrydelse skal der gives den og den Straf; men den har mere end nogeninde før — troer jeg — sat Dommeren i Lovgiverens Sted, idet den har givet et umaadeligt Spillerum mellem den høieste og laveste Straf, hvorefter altsaa Bestemmelsen skal hentes fra individuelle Betragtninger. Naar man seer den Frihed, som i denne Henseende er given, og tager Hensyn til vort hele Domsvesen, som det nu er tilstede, seer man deraf, hvor lidt det er muligt at fyldestgjøre de andre Fordringer, der stilles. Her sidder en Mand i Kjøbenhavn og blader i store Pakker, som ere komne til ham fra den, der har havt med Forbryderen at bestille, og af disse skal han udfinde, hvorvidt det enkelte Menneske har været tilstede som Individ ved en Forbrydelse, samt hvorvidt de Omstændigheder, hvorunder han har befundet sig, have været af en saadan Art, at de kunne være formildende eller fordrø større Strengheid. Det er neppe engang Tilfældet, at den, som befinder sig ligeoverfor den Paagjældende og ligeoverfor alle de Omstændigheder, der hænge sammen med hans Forbrydelse, vil være istand til at dømmes derom; men i alt dette Pakkerage, der saaledes sendes omkring, og hvorefter der skal dømmes, findes ikke Noget, som kan afgjøre Noget med Hensyn til Individet. Af disse Grunde er jeg altsaa fuldkommen overbevist om, at det ærede Medlem, der først havde Ordet (Casse), har Ret; thi det er et stort Fremskridt, at vi ere komne saa vidt. Vi skulle tage denne Lov uden mange Ophævelser; vi skulle gjøre Vort til, at Ansvarret kan falde haardt paa den Regjering, som sidst afbrød dette Arbejde, og til, at det kan staae klart, at det ikke er os, der forsinke, at Landet kommer til No og i Orden.

Der er kun et Par Paragrapher, jeg nærmere skal omtale. Den ene er, da det altid er mig kjært at kunne hyltte mine Bemærkninger idetmindste noget til min nærmeste Forgænger, § 72. Jeg takker den ærede Ministjer, fordi han har bidraget til, at Slutningsbestem-